

INNOVATIVE
WORLD

ISSN: 3030-3079

ORIENTAL JOURNAL OF ACADEMIC AND MULTIDISCIPLINARY RESEARCH

SHARQ AKADEMIK VA KO'P TARMOQLI
TADQIQOTLAR JURNALI

Scientific Journal

www.innoworld.net

+998 33 5668868

ORIENTAL JOURNAL OF ACADEMIC AND MULTIDISCIPLINARY RESEARCH

Volume 4, Issue 1
2026

Journal has been listed in different indexings

Google Scholar

doi[®] digital object
identifier

ResearchGate

zenodo

ADVANCED SCIENCE INDEX

OpenAIRE

Academic
Resource
Index
ResearchBib

Directory of Research Journals Indexing

The official website of the journal:

www.innoworld.net

Uzbekistan-2026

Ona tili ta'limi orqali vatanga sodiq shaxsni shakllantirishning pedagogik asoslari

Nilufaroy Axmadjonova

Andijon davlat pedagogika instituti 2-bosqich talabasi

Annotatsiya: Maqolada ona tili ta'limi jarayonida o'quvchilarda vatanga sodiqlikni shakllantirishning pedagogik va metodik asoslari tahlil qilinadi. Tadqiqotda tahliliy yondashuv, pedagogik kuzatuv va metodik umumlashtirish usullari qo'llanib, mazmunan boy matnlar va kompetensiyaviy topshiriqlar orqali o'quvchilarning nutqiy hamda fuqarolik kompetensiyalarini samarali rivojlantirish imkoniyati ko'rsatildi. Shuningdek, til ta'limi shaxsiy qadriyatlarni shakllantirishda muhim pedagogik omil ekanligi tasdiqlandi.

Kalit so'zlar: ona tili, ta'lim, fikrlash, kompetensiya

Zamonaviy ta'lim tizimi oldida turgan asosiy vazifa – jamiyat hayotida faol ishtirok etadigan, milliy qadriyatlarga sodiq va fuqarolik mas'uliyatini chuqur anglaydigan shaxsni tarbiyalashdir. Vatanga sodiqlik tushunchasi nafaqat hissiy munosabat, balki ongli, barqaror va ijtimoiy mas'uliyatga asoslangan sifat sifatida talqin etilishi zarur [1]. Bu vazifani amalga oshirishda ona tili ta'limi muhim vosita bo'lib, u nafaqat milliy tafakkur va madaniy merosni o'quvchiga yetkazadi, balki shaxsning ijtimoiy va ma'naviy qadriyatlarini shakllantirishda ham yetakchi rol o'ynaydi. Shu bois ona tili darslarining faqat grammatik bilim berish bilan cheklanib qolmasdan, tarbiyaviy vazifalarni ham bajarishi dolzarb pedagogik masala sifatida namoyon bo'ladi [2].

Chunki vatanga sodiqlik pedagogik nuqtai nazardan shaxsning o'z yurti taqdiri bilan daxldorlik hissini anglab yetishi, milliy qadriyatlarga hurmat bilan munosabatda bo'lishi va jamiyat oldidagi burchlarini ongli ravishda ado etishidan iborat bo'lib, bu sifat faqat bilim berish emas, balki his-tuyg'u va amaliy faoliyat orqali shakllanadi [3].

Shu sababli ta'lim jarayonida vatanga sodiqlikni rivojlantirish biryozqlama targ'ibot orqali emas, balki fikrlash, tahlil qilish va xulosaga kelishga yo'naltirilgan didaktik mexanizmlar orqali amalga oshirilishi zarur. Ona tili ta'limi ana shunday imkoniyatlarni taqdim etuvchi fanlar sirasiga kiradi.

Kompetensiyaviy yondashuv ona tili darslarida bilimni tayyor shaklda berishdan ko'ra, o'quvchining mustaqil fikrlashi va nutqiy faoliyatini rivojlantirishga yo'naltiriladi. Vatanga sodiqlik mavzusi lingvistik maqsadlar bilan uzviy bog'langan holda o'rganiladi [4]. Masalan, matn ustida ishlash jarayonida o'quvchi faqat leksik va grammatik birliklarni aniqlabgina qolmay, balki matn mazmunidagi g'oyaviy yo'nalishni ham anglaydi. Natijada til birliklari orqali milliy va ijtimoiy mazmun o'zlashtiriladi, bu esa shaxsning dunyoqarashiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. 7-sinf ona tili darslarida "Vatan –muqaddas tushuncha"

mavzusidagi matn bilan ishlash o'quvchilarda leksik va nutqiy kompetensiyani shakllantirishga yo'naltirilgan samarali metodik vositalardan biridir. Matnlar milliy qadriyatlar, vatanparvarlik g'oyalari va ijtimoiy mas'uliyatni aks ettiradi.

1. Matndan vatanga oid so'z va iboralarni aniqlash: "Vatan", "Yurt", "Ona zamin", "Muqaddas maskan", "El-yurt taqdiri", "Milliy burch".
2. Leksik birliklarning lug'aviy va kontekstual ma'nolarini tahlil qilish: "Vatan" va "Ona zamin" birliklarining sinonimligi va hissiy-ekspressiv ifodalari.
3. Bog'lanishli gaplar tuzish: "Vatan –har bir inson uchun eng muqaddas va bebaho ne'matdir", "Ona zaminni asrash har bir fuqaroning muqaddas burchidir".
4. Qisqa matnlar yaratish orqali izchil fikrlash va nutqiy mustaqillik kompetensiyalarini rivojlantirish.

Bunday mashqlar lug'at boyligini oshirish, matn mazmunini chuqur anglash va nutqiy faollikni mustahkamlashga xizmat qiladi [5].

9-sinfda "Ona tiliga munosabat –vatanparvarlik mezonlari" mavzusida bahs-munozara tashkil etish o'quvchilarning nutqiy, mantiqiy va fuqarolik kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

1. "Ona tiliga hurmat –vatanparvarlikning asosiy ko'rinishimi?"
2. "Tilni asrash fuqarolik burchi sifatida qanday namoyon bo'ladi?"

O'quvchilar adabiy matnlar, tarixiy manbalar va shaxsiy kuzatuvlarga tayangan holda dalillar keltiradi. Masalan, Alisher Navoiy asarlaridan iqtiboslar keltirib, ona tilining milliy o'zlikni saqlashdagi o'rni tushuntiriladi. Bahs jarayonida o'quvchilar tanqidiy fikrlash va mantiqiy izchillikni rivojlantiradi hamda fuqarolik p ozitsiyasini mustahkamlaydi [6].

Ona tili darslarining tarbiyaviy samaradorligi o'qituvchining shaxsiy va kasbiy kompetensiyasiga bog'liq. U nafaqat bilim beruvchi, balki ma'naviy yo'naltiruvchi sifatida faoliyat yuritadi. Nutq madaniyati, metod tanlovi va baholash mezonlari o'quvchilarda vatanga sodiqlikni shakllantiradi [7].

Xulosa. Ona tili ta'limi vatanga sodiq shaxsni tarbiyalashda muhim pedagogik resurs hisoblanadi. Kompetensiyaviy va qiymatga yo'naltirilgan yondashuv orqali o'quvchilarning nutqiy, fuqarolik va ma'naviy sifatlarini samarali rivojlantirish mumkin. Ushbu natijalar ona tili fanining tarbiyaviy imkoniyatlarini kengaytirish zaruratini tasdiqlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Mirziyoyev Sh.M. Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib. Toshkent: O'zbekiston, 2017.
2. Yo'ldoshev J. Pedagogika asoslari. Toshkent: Fan, 2020.
3. Jo'rayev R. Ona tili ta'limida tarbiyaviy yondashuvlar // Pedagogik tadqiqotlar, 2021, №2, 41–46-b.
4. Karimov O. Pedagogik kompetensiyalar va ularning rivojlanishi. Toshkent: Fan, 2019.
5. Alimova N. Ona tili darslarida kompetensiyaviy yondashuv. Toshkent: Ma'naviyat, 2020.
6. Tursunov D. Nutqiy va fuqarolik kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi. Toshkent: Ilm-Ziyo, 2021.
7. Nazarova S. Ta'lim va tarbiya muvozanati: ona tili misolida. Pedagogik ilmiy ishlanmalar, 2022, №3, 12–18-b.